

Právní úprava politických stran

Ve dnech 13. – 15. ledna se ve slovenských Piešťanech konala odborná konference věnovaná problematice práva politických stran. Účastníci konference se rekrutovali zejména ze slovenských a českých univerzit, státních orgánů, Národní rady SR a Ústavu státu a práva SAV.

Konferenci zahájil – za pořadatele – E. Bárany (SAV) a M. Petráš (nadace Fridericha Eberta). Jednání konference bylo rozděleno do několika tematicky zaměřených bloků.

První blok, věnovaný obecnějším otázkám, uvedl M. Večeřa s příspěvkem nazvaným „Právní regulace politického života“, který zaměřil zejména na problematiku vztahu mezi politikou a právem, mocí a právem a konfliktem zájmů a hodnot. Na toto vystoupení volně navázal I. Kanárik s referátem „Svobodná soutěž politických sil“, v němž podrobně analyzoval jednotlivé formální a materiální požadavky politického pluralismu. Jako třetí v pořadí vystoupila D. Malová („Organizace politických stran v komparativní perspektivě“), která se pokusila analyzovat vnitřní strukturu slovenských politických stran, a to zejména z hlediska složení členské základny a jejího poměru k voličům a podílu žen v politice. První blok uzavřela R. Brhlíková s referátem „Evropské politické strany“, v němž informačně velmi bohatou formou účastníky konference seznámila s historií, právní úpravou a perspektivami politických stran na evropské úrovni.

Druhou část konference, věnovanou především ústavně právnímu vymezení politických stran a jejich vnitřní organizaci, otevřel D. Nikodým s příspěvkem „Úprava politických stran v ústavě“, v němž provedl přehled vývoje a stávajícího stavu ústavně právní úpravy politických stran na Slovensku a také určitou komparaci s ústavami Evropské unie. Po něm vystoupil M. Klíma s úvahou na téma „Deficit konkurenční demokracie v ČR“, v němž za hlavní příčiny „nedovršené“ demokracie u nás označil provinciální sebestřednost, nad-

měrnou ideologizaci a politizaci politiky a stav výkonné moci, kdy pravidelně nedochází k zásadní alternativě. „Právní úpravou rozpouštění politických stran v ČR“ se zabýval R. Suchánek. Obecnějším aspektům právní úpravy politických stran, zejména jejich pojmovému vymezení a problematikou subjektivity, se věnoval J. Filip („Politická strana jako nositel ústavně zaručených práv a svobod“).

Další blok příspěvků, věnovaných tentokrát klíčové části právní úpravy politických stran, totiž jejímu financování, zahájil E. Bárany („Logika právní (samo)regulace politiky a nové možnosti právní úpravy financování de lege ferenda. Největší odezvu vyvolal ústavně právně i politicky nanejvýš kontroverzní návrh na umožnění neomezeného anonymního sponzoringu politických stran. Zahraněční pohled na tuto problematiku nabídl A. Brösl v příspěvku, věnovaném „Financování politických stran ve SRN“. Především na judikaturu Ústavního soudu ČR a jejím praktickým důsledkům v této oblasti zaměřil svůj referát V. Šimíček („Některé problémy přímého státního financování politických stran v ČR“). Po něm seznámila účastníky konference E. Sičáková s „Mezinárodním pohledem na systém podpory a úpravy politických stran“, v jehož rámci se zaměřila především na mezinárodní právní závazky Slovenska v této oblasti (neslučitelnost funkcí, korupce atd.) a se strukturou státních a soukromých zdrojů stran v zahraničí. Pojmovým vymezením stranického sponzoringu a jeho praktickým naplňováním se zabývala Z. Magurová („Sponzorování politických stran“).

Závěrečný blok referátů otevřel V. Júda s historicky orientovaným příspěvkem „Právní a politické základy vývoje politických stran na území Slovenska do roku 1990“. Rovněž historicky pojato, byť více specifické, bylo vystoupení J. Marušiaka „Postavení slovenských nekomunistických politických stran v politickém systému Československa ve druhé polovině 50. let“. Na oba tyto referáty volně navázal G. Mesežnikov, který se zaměřil na „Právní

úpravu politických stran jako faktor vývinu stranického systému SR“, kde zejména kriticky poukázal na účelové změny volebního zákona v roce 1998 a její praktické důsledky a zabýval se rovněž i otázkami financování slovenských politických stran. „Vývoj Právní úpravy politických stran v ČR“ předestřel J. Kudrna, který se soustředil nejen na legislativu v oblasti práva politických stran, nýbrž přihlédl i příslušné volební zákony. Tento blok příspěvků a zároveň celou konferenci zakončil svým vystoupením J. Sovinský, který pojednal o „Právní úpravě politických stran v ČR“.

Domnívám se, že konference byla velmi zajímavá, a to zejména díky precizní organizaci jejích pořadatelů (Ústav státu a práva SAV a Nadace Fridericha Eberta). Přínosná byla rovněž skutečnost, že své názory mohli vzájemně konfrontovat právníci i politologové, akademičtí pracovníci i politici, teoretici i praktikové. Dodejme, že z konference bude vydán sborník, takže s jednotlivými příspěvky se bude moci seznámit i širší odborná a laická veřejnost, a to na Slovensku i v České republice.

Vojtěch Šimíček

Svoboda a rovnost v soudobých ústavách

(Pocta profesoru Šamalíkovi)

Při příležitosti uplynulého významného životního pětasedmdesátiletého jubilea předního českého právního teoretika, politologa a právního sociologa uspořádalo České sdružení pro právní a sociální filozofii (IVR) dne 10. prosince 1999 v zasedací síni Ústavu státu a práva AV ČR slavnostní zasedání, při němž prof. JUDr. František Šamalík, DrSc. přednesl přednášku na téma „Svoboda a rovnost v soudobých ústavách“, ve které shrnul své názory a stanoviska k této problematice vyslovené již v celé řadě svých vědeckých prací i přednášek.

Přednášce předcházelo shrnutí základních

životopisných údajů a celoživotního vědeckého přínosu prof. Šamalíka, které provedl předseda Českého sdružení IVR JUDr. Jiří Klabouch, DrSc. K barvitému a vědecky plodnému životu Františka Šamalíka je třeba zmínit alespoň některá základní data. Narodil se 28. prosince 1923 v Kuničkách na Blanensku. Původně se vyučil soustružníkem kovů a v letech 1939–1945 pracoval v Minervě Boskovic, později v letech 1947–1950 v Adamovských strojírnách. V letech 1953–1958 byl redaktorem Nové myslí a v letech 1959–1961 deníku Práce. V té době současně studoval na Právnické fakultě UK v Praze a po jejím absolvování působil v letech 1961–1969 jako její pedagog (od roku 1964 jako docent) na katedře obecné teorie státu a práva. Vzhledem k tomu, že v liberálním období konce 60. let vystupoval jako teoretik reformního hnutí, byl v roce 1970 vyloučen z KSČ, do které vstoupil již v roce 1945, a musel odejít z právnické fakulty i pedagogického a vědeckého života. Až do roku 1989 pak byl bez zaměstnání a patřil k zakládajícím členům Charty 77. Po listopadu 1989 se mohl znovu plně vrátit do vědeckého i politického života. V roce 1990 byl jmenován profesorem Právnické fakulty UK a stal se pracovníkem Ústavu státu a práva AV ČR v Praze. V roce 1989–1991 byl členem Klubu za demokratický socialismus Obroda a v letech 1990–1992 poslancem Sněmovny národů Federálního shromáždění. Od roku 1990 také působil jako předseda Čs. společnosti pro politické vědy. Prof. Šamalík je autorem mnoha právně teoretických, právně sociologických a politologických studií publikovaných v odborných časopisech, knižně i v samizdatu. Svě první teoretické práce napsal již v 60. letech: Právo a společnost (1965) a Člověk a instituce (1967). Po roce 1970 mohly jeho práce vycházet omezeně pouze v samizdatu (např. práce Československý problém vydaná pod pseudonymem A. Ostrý). Jeho teoretické práce psané do „šuplíku“ pak mohly vyjít až po roce 1990. Jsou to zejména práce Právní stát contra stalinismus (1991), O pod-